

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Pošto-čekovni račun štev. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 2113.

Cene inseratov: Cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—
četrt strani Din 500.—, 1/2 strani
Din 250.—, 1/4 strani Din 125.—
Mail oglasi vsaka beseda Din 1.—

Jugoslovanski konkordat.

Dve vrhovni oblasti sta na svetu, ki urejeta odnose med ljudmi ter jih vodita k blaginji kot cilju: duhovna oblast in svetna oblast. Nositeljica prve je cerkev, druge pa država. Med obema oblastima ne more biti stvarnega nasprotja, ker je početnik obeh isti, in sicer Bog. Nasprotstvo nastane šele takrat, ko ena posega v območje in področje druge oblasti. Po pričevanju zgodovine nastopa to dejanstvo s poseganjem državne oblasti v delokrog in območje cerkvene. Ker po načelih dinamike (nauka o silah) napad rodi odpor, vznikne med obema oblastima borbena stanje, čigar zle posledice čutijo državljani, ki niso samo člani države, marveč obenem tudi člani cerkve. Mir je največje dobro na svetu in kot tako tudi ideal države; zato je stanje protivnosti med svetno in duhovno oblastjo v največjo škodo sami državi. Predpogoj za edinost in složno delovanje obeh vrhovnih oblasti je priznanje in spoštovanje pravic, ki jih ima ena in druga oblast. So stvari zgolj duhovnega značaja, ki pripadajo samo cerkvi in ki se v nje ne sme vtikati državna oblast. So pa tudi takšne stvari, ki spadajo v delokrog in območje države in ki se v nje ne sme vtikati cerkvena oblast. So pa tudi takšne stvari, ki pod enim vidikom spadajo v cerkveno področje, pod drugim pa v državno. To so tako zvane mešane zadeve (vprašanja šole, vzgoje mladine, zakonske zveze itd.). Najboljša rešitev teh skupnih zadev je konkordat = pogodba med rimskim papežem in državo.

Pred narodno skupščino v Beogradu že leži od decembra lanskega leta jugoslovanski konkordat (pogodba med papežem in našo državo) ter je sedaj stopil v stanje parlamentarne razprave. Podpisan je bil 25. julija 1935. Ko je s predlogom parlamentu postalo besedilo konkordata znano javnosti, je zavzela srbska pravoslavna cerkev, ki se je prav za prav ta zadeva ne tiče, kakor se nas katoličanov ne tiče, jo zadeve pravoslavne cerkve, ostro odklonilo stališče. Razburjenje, ki se je pomnožilo z nestvarno agitacijo, se je večinoma že pomirilo. Vsebinsko konkordata ne opravičuje razburjenja, ker je bistveno ista, kot je v drugih konkordatih. Zgodovina konkordatov se začneja z letom 1106, ko je angleški kralj Henrik I. sklenil prvi konkordat s papežem, obsega torej dobo 830 let. Število konkordatov je zlasti naraslo po svetovni vojni, ko je bilo treba urediti cerkvene zadeve zlasti v novih državah, pa tudi v nekaterih starih. Konkordat je neka vrsta meddržavnih pogodb, s katero hoče cerkev doseči, da se ji prizna svoboda verskega izpovedanja in nemotenega delovanja, svoboda duhovščine,

višje in nižje, pri verskem delovanju, pravna osebnost njenim različnim ustanovam, imovinska sposobnost in svobodno upravljanje cerkvene imovine. Cerkev se posebno trudi, da bi dosegla v konkordatu zagotovilo o verski vzgoji mladine (v jugoslovanskem konkordatu členi 26—28), sprejetju cerkvenega zakonskega prava za katoličane (člen 32) in o svobodi in nemotenem delovanju Katoliške akcije izven strankarske politike (člen 33).

Cerkev upošteva pravico države do nacionalne vzgoje vseh svojih članov in tudi domače duhovščine, zato je tej zahtevi tudi v jugoslovanskem konkordatu popolnoma ustreženo (člen 19). K temu členu je vlada dr. Stojadinoviča dobila od svete stolice potom apostolske nunciature v Beogradu naslednje avtentično (pravilno, pristno) tolmačenje: »Nikakega dvoma ni, da se prav tako tudi v semeniščih, kakor v drugih šolah pod vodstvom ali nadzorstvom cerkve mora gojiti pri učencih zavest za njihove dolžnosti do domovine, države in človeške družbe na podlagi načel krščanske vere in morale.« Cerkev tudi vestno upošteva pravice narodnih manjšin. V konkordatu z Italijo je morala italijanska država priznati, da imajo vsi njeni prebivalci po cerkvenih pravilih pravico, da se versko oskrbujejo v svojem jeziku. Po pogodbi z našo državo se italijanska vlada vedno bolj zaveda te svoje dolžnosti. V tem vprašanju se katoliška cerkev vedno bolj postavlja na stališče vzajemnosti in enakoveljavnosti narodnih manjšin v posameznih državah. »Slovenski gospodar« je to stališče vedno branil in more z zadovoljstvom ugotoviti, da je to stališče kot pravilno odobrila tudi sveta stolica.

To stališče je določno izraženo v konkordatu z Nemčijo leta 1933, kjer je določeno, da ne smejo biti nenemške narodne manjšine v Nemčiji, kar se tiče pravic materinega jezika v bogoslužju, šoli in cerkvenih društvih, v neugodnejšem polo-

žaju, kot je pravni in dejanski položaj nemške narodne manjšine v dotični tuji državi. V zaključnem protokolu k nemškemu konkordatu obljublja sveta stolica (papež), da se bo v bodočih konkordatih pogajanjih držala glede nemških manjšin istega načela, ki ga je sprejela Nemčija. Obe določili sta skoro dobesedno sprejeti v členu 11 jugoslovanskega konkordata. V izjavi, ki jo je sveta stolica preko svoje nunciature v Beogradu poslala vladi, je s poudarkom izjavljeno, da se bo sveta stolica tudi izven konkordatskih pogajanj — tu gre sveta stolica dalje kot v nemškem konkordatu — zavzela za pravico do uporabe narodnega jezika v dušnem pastirstvu vernikov, pri pouku in v življenju katoliških organizacij v državah, kjer žive naše manjšine. Ti dve obljubi sta, kakor poudarja predsednik vlade dr. Stojadinovič, širši in izrecnejši od tistih, ki jih je mogla naša vlada doseči od raznih vlad, s katerimi je razpravljala o istem vprašanju.

Mnogo kritike je vzbudil člen 8., ki odreja depolitizacijo — nevmešavanje v strankarske politične boje — katoliških duhovnikov, ki so v dušnem pastirstvu. To je bila zahteva takratne JNS vlade, ne pa svete stolice, ki je to dovolila s pogojem, da bo jugoslovanska vlada istočasno predpisala za nekatoliško duhovščino iste določbe o depolitizaciji, kot jih bo izdala sveta stolica za katoliško duhovništvo. Ker je ta člen povzročil mnogo prahu v javni razpravi, je sveta stolica po prošnji sedanje vlade izjavila, da ni imela nobenega interesa, da pride to določilo v konkordat ter da se tudi v bodoče odpove sleherni pobudi v tem vprašanju. V svojem pismu, ki ga je predsednik vlade poslal v tej zadevi predsedniku narodne skupščine, se končno ozira na povse neupravičeno bojazen, da bi srbska pravoslavna cerkev bila v bodoče v slabšem položaju, kot je bila doslej, ter zagotavlja, da je srbski pravoslavni cerkvi, kakor tudi ostalim, po zakonu priznanim veroizpovedim zajamčena popolna enakost in enakopravnost.

V NAŠI DRŽAVI

Narodna skupščina in njeno delo. Zadnjič smo poročali, da je sklicana narodna skupščina na daljše zasedanje. Skupščini je predložil notranji minister dr. Korošec zakonski osnutek o prekrških in je tudi pred poslanci utemeljil izdelavo novega zakona, o katerem so razpravljali posamezni govorniki. Najvažnejša točka tokratnega zasedanja pa bo razprava o kon-

kordatu ali pogodbi med sveto stolico in našo državo, o kateri poročamo natančneje na uvodnem mestu. Veliko časa tratio JNSarski poslanci, kateri vlagajo brezpomembne interpelacije na posamezne ministre in zahtevajo za to svoje delo nujnost. Samoočebni umevno je, da se posebno odlikujejo v tem oziru zastopniki JNS iz Slovenije. Priromali so s celo vrsto interpelacij na notranjega ministra, v katerih slikajo, koliko preganjanj trpijo naprednjaki v Sloveniji. Banske uprava je uradno dognala, da so prištaši JNS umorili visokošolca Dolinarja, onečastili državno zastavo v Laškem in da